

Mønsterbesvarelse i strafferett – 2015

Kommentert av: Jørn-Lasse Refnes, sensor i strafferett og tilknyttet The Norwegian Mission Experts of Rule of Law Law Advisers to Moldova (NORLAM).

Kandidat: Anonym

Tiltalen mot Niels

Tiltalepost I

Niels er satt under tiltale for overtredelse av § 282 for mishandling av Samuel ved tre tilfeller i perioden desember 2014 - mars 2015.

Etter § 282 straffes den som "ved trusler (eller) vold (...) alvorlig eller gjentatt mishandler (...) noen i sin husstand, eller noen i sin omsorg".

Det første som må vurderes, er om Niels sin handlinger medfører et objektivt brudd på § 282.

Det kommer av faktum at han hadde ved "tre tilfeller" utøvd vold mot Samuel, hvorav Samuel blant annet skal ha fått et blått merke. Videre fremgår det også at han hadde utsatt Samuel for "trusler om enda kraftigere vold".

Dette er utvilsomt handlinger som omfattes av gjerningsbeskrivelsen i § 282, herunder "trusler", jf. § 263 og "vold", jf. § 271.

Videre kreves det at Niels "alvorlig eller gjentatt mishandle(t)" Samuel.

Ordlyden av "mishandler" taler for at det må strekke seg over en viss tid. Dette får også støtte av at ordlyden i seg selv oppstiller et krav om "gjentatt". Hva gjelder vilkåret "alvorlig", så viser det at også enkeltstående handlinger kan omfattes av § 282, såfremt de er av en tilstrekkelig kvalifisert art.

Som nevnt blir Samuel utsatt for vold av Niels tre ganger, samt to ganger utsatt for trusler.

Dette er klart forhold som medfører at Niels "alvorlig (og) gjentatt mishandler" Samuel.

Avgjørende for hvorvidt gjerningsbeskrivelsen objektivt er overtrådt, er dermed om Samuel faller inn under en av gjerningsobjektene som nevnes i § 282 første ledd bokstav a-e.

Da Samuel er sønn av Niels, og de bor sammen, er det klart at Samuel er i Niels sin "husstand", samtidig som han også er under Niels sin "omsorg".

Etter dette har Niels sine handlinger ført til en overtredelse av § 282.

Avgjørende for hvorvidt han kan straffes for forholdene, er derfor om han har utvist tilstrekkelig skyld.

Skyldkravet etter § 282 er forsett, jf. § 22, jf. § 21. Forsettet må dekke gjerningsbeskrivelsens objektive elementer, jf. dekningsprinsippet.

Kommentert [L1]: Den eneste rettskilden som brukes er ordlyden, og resonnementet treffer heller ikke helt mht sammenhengen mellom vilkåret «gjentatt» og «mishandle».

Kommentert [L2]: «Gjentatt», ja, men begrunnelsen for at dette er «alvorlig» er utilstrekkelig.

Kommentert [L3]: Ville vel heller sagt «subjektene».

Kommentert [L4]: Det mest presise er åpenbart alternativ b) – slektning i rett nedstigende linje.

Kommentert [L5]: Språklig kunne man valgt at « det foreligger en objektiv overtredelse».

Det er etter faktum klart at Niels utfører både volden og trusselen gjentatte ganger med hensikt, samtidig som han klarligvis har visshetsforsett om at Samuel er under hans "husstand" og "omsorg" i kraft av at han er hans far, og at de bor sammen.

Niels har derfor utvist tilstrekkelig skyld for å kunne bli straffet etter § 282.

Etter dette foreligger det en objektiv overtredelse av § 282, og Niels har utvist tilstrekkelig skyld. Dermed foreligger det en kriminalisert gjerning.

Faktum legger ikke opp til vurderinger av eventuelle rettfærdiggjørings- eller unnskyldningsgrunner hva gjelder denne tiltaleposten.

Niels dømmes for overtredelse av § 282 for mishandling av Samuel ved tre tilfeller i perioden desember 2014 - mars 2015.

Tiltalepost II

Niels er satt under tiltale for overtredelse av § 232 første ledd for oppbevaring av 500 gram kokain.

Anvendelse av § 232 første ledd forutsetter at grunndeliktet i § 231 er overtrådt, og at tilstrekkelig skyld er utvist etter denne bestemmelsen.

Følgelig må det først vurderes hvorvidt Niels har gjort seg skyldig i overtredelse av § 231.

Etter § 231 straffes den som "ulovlig (...) oppbevarer (...) narkotika".

At det er tale om "ulovlig (...) narkotika" er på det rene all den tid kokain er blant stoffene som opplistes på Narkotikalistens.

Dermed må det vurderes om Niels "oppbevarer" kokainen.

Ordlyden av "oppbevarer" tilsier at det må være en viss varighet, for på den måten å skille "oppbevarer" i straffeloven fra "besittelse" i legemiddeloven.

Det er vanskelig å lese direkte ut av faktum hvor lenge Niels har hatt stoffet.

Høyesterett har derimot uttalt at ved store mengder, så presumeres det at forholdet skal anses som "oppbevare". Det ble blant annet i Stuebord-dommen, Rt. 2005 s. 1319, slått fast at der hvor det er tale om mengder som er "klart mer enn til eget bruk", så presumeres "oppbevaring".

Riksadvokaten har også i sitt rundskriv slått fast at grensen mellom besittelse og oppbevaring går på 1 – 2 brukerdoser.

Også i tilfeller som det foreliggende, hvor oppbevaringen skjer som et ledd i forsøk på profitt, så taler det med klar styrke for at det er oppbevaring etter § 231.

Som følge av at Niels nettopp har narkotikaen i hjemmet sitt med profittmotiv, samtidig som det er tale om en stor mengde, er det klart at vilkåret "oppbevarer" i § 231 er oppfylt. Dermed "oppbevarer" Niels "ulovlig (...) narkotika", og det foreligger derfor en objektiv overtredelse av § 231.

Skyldkravet etter § 231 er forsett, jf. § 22, jf. § 21. Forsettet må dekke det faktum at stoffet er "ulovlig (...) narkotika", og at man "oppbevarer".

Kommentert [L6]: Igjen – foreldrerollen er tilstrekkelig for ansvar etter b).

Kommentert [L7]: Fornuftig at dette slås kort fast, da det er opplagt slik faktum er presentert.

Kommentert [L8]: Kort og greit. En deloppgave hvor det er vanskelig å skille seg ut i positiv retning. Det hadde trukket opp med en mer aktiv bruk av rettskilder.

Kommentert [L9]: Riktig, men vilkåret «ulovlig» knytter seg ikke til arten stoff, altså narkotika, men til selve oppbevaringen. Altså om man har tillatelse til slik oppbevaring. Uansett, dette er ingen aktuell problemstilling her.

Kommentert [L10]: Bra – her kommer rettspraksis.

Kommentert [L11]: ...«på heilt kort sikt».

Kommentert [L12]: Noe for omstendelig drøftelse her, da 500 gram kokain helt åpenbart ligger langt over den nedre grensen for besittelse.

Det er ingen tvil om at Niels har utvist tilstrekkelig skyld i dette tilfellet. Særlig støttes det opp av at han selv uttaler at han "skjulte narkotikaen godt".

Grunndeliktet i § 231 er etter dette oppfylt. Følgelig må det vurderes hvorvidt oppbevaringen er å anse som "grov" etter § 232.

Grovhetsvurderingen i § 232 beror på en konkret helhetsvurdering, men der bestemmelsen har listet opp tre momenter som det "særlig" skal legges vekt på i helhetsvurderingen. Listen er derimot ikke uttømmende.

Det første som trekkes frem i § 232 første ledd bokstav a, er "hva slags stoff" oppbevaringen knytter seg til.

I dette tilfellet oppbevarer Niels kokain. Kokain er generelt sett på som et svært alvorlig stoff, om enn ikke så alvorlig som heroin, men vesentlig mer alvorlig enn hasj.

Kommentert [L13]: Språklig er det noe upresist å omtale et stoff som «alvorlig».

Følgelig taler "hva slags stoff" oppbevaringen dreier seg om, i betydelig retning av at oppbevaringen i dette tilfellet skal anses som grov.

Videre fremheves "mengden", jf. § 232 første ledd bokstav b.

For kokain synes grensen blant annet etter Riksadvokatens rundskriv å gå ved 50 gram.

Kommentert [L14]: Riktig, og dette følges også i rettspraksis.

Da mengden av den oppbevaringen Niels oppbevarer gjelder 500 gram, vil det også i betydelig retning tale for en "grov" narkotikaovertrødelse.

Til slutt av de momenter som "særlig" skal vektlegges fremheves "overtrødelsens karakter", jf. bokstav c.

Dette momentet er typisk ment å ramme de tilfeller hvor man blant annet har profittmotiv bak sin oppbevaring.

Som Niels innrømmer for politiet, så skjedde oppbevaringen som et ledd "i et forsøk på å tjene penger". Han har dermed utvilsomt profittmotiv for sin oppbevaring. Dette vil følgelig trekke i samme retning som de øvrige momenter, jf. over.

Som følge av at alle momentene det "særlig" skal vektlegges med betydelig styrke taler for at oppbevaringen er "grov", er det klart at Niels sin oppbevaring av 500 gram kokain, er en "grov" narkotikaovertrødelse, og at den riktig skal subsumeres under § 232.

Avgjørende for om Niels kan domfelles etter § 232 er dermed om han har utvist tilstrekkelig skyld. For å ha utvist tilstrekkelig skyld etter § 232 kreves det forsett om de forhold som gjør narkotikaovertrødelsen grov.

I lys av faktum synes det ikke å være noen holdepunkter for at Niels ikke visste at mengden var 500 gram, og at det var et så alvorlig stoff som kokain. I tillegg uttaler han selv at hensikten var å tjene penger på narkotikaen.

Han har følgelig klart forsett om de forhold som gjør overtrødelsen grov.

Niels har derfor gjort seg skyldig i overtrødelse av § 232.

Niels dømmes for overtrødelse av § 232 første ledd for oppbevaring av 500 gram kokain.

Kommentert [L15]: Også denne deløppgaven er relativt enkel, med få muligheter til å skille seg ut i positiv retning. Denne kandidaten har den nødvendige kunnskapen inne, systematikken er god, men etter min mening kunne vedkommende ha strammet noe inn på omfanget. Omfanget vil imidlertid ikke trekke ned i seg selv, så lenge de mer kompliserte spørsmålene behandles godt i det følgende.

Tiltalen mot Peder

Tiltalepost III

Peder er satt under tiltale for overtredelse av § 232 første ledd for oppbevaring av 500 gram kokain.

Som nevnt over, forutsetter anvendelse av § 232 at grunndeliktet i § 231 er oppfylt. Hva gjelder vilkårene i § 231, vises det til over.

Det er også i dette tilfellet klart at det er "ulovlig (...) narkotika" all den tid det er samme stoff som tiltalepost II.

Følgelig må det vurderes om Peder "oppbevarer" kokainen.

Det kommer av faktum at Niels hadde gjemt kokainen i skapet på rommet til Peder. Det at kokainen opprinnelig er på rommet til Peder, og derfor innenfor hans privatsfære, vil kunne tenkes å medføre at han "oppbevarer" kokainen.

Dette fordi Høyesterett blant annet har slått fast at det å stille sitt hus til disposisjon, er en form for medvirkning til oppbevaring av narkotika, jf. nevnte Stuebord-dommen over.

Det må likevel kreves noe ekstra for at en skal kunne sies å "oppbevar(e)" narkotika i lovens forstand. I dette tilfellet så er det ikke Peder som har lagt kokainen i skapet, samtidig som han heller ikke vet at det er narkotika før etter at han overhører telefonsamtalen som Niels hadde.

Det at narkotikaen befant seg i hans skap, vil altså ikke være nok til at Peder "oppbevarer" narkotika objektivt sett.

Følgelig er spørsmålet om det faktum at Peder tar med seg narkotikaen, og graver det ned, er tilstrekkelig for at han "oppbevarer" stoffet.

Hva gjelder dette forhold så gjør Peder noe aktivt med narkotikaen. Det er altså en vesentlig annerledes handling enn hva det er når han bare finner narkotikaen i skapet. Peder tar hånd om narkotikaen, og disponerer over den all den tid han tar stoffet med seg ut, og graver det ned.

Ecstasy-dommen kan være illustrerende i denne retning. Her ble en person dømt for oppbevaring av narkotika fordi tiltalte aktivt hadde gjemt ecstasy-piller som vedkommende hadde funnet i sitt eget hjem. Her slo Høyesterett fast at det ikke var tale om oppbevaring inntil tiltalte selv gjorde noe aktivt for å skjule stoffet.

Høyesterett har også i en annen dom slått fast at der hvor gjerningspersonen vet hvor narkotikaen er gravd ned, så er dette en form for oppbevaringshandling. I dommen var det tale om medvirkere som hadde gravd ned stoffet på avtalt sted. Fra tidspunktet hvor stoffet var gravd ned, var vedkommende som visste hvor stoffet var gravd ned, å anse som den som oppbevarte stoffet.

Da Peder altså gjør noe aktivt for å skjule narkotikaen, gjennom å grave den ned i skogen, så foretar han en klar oppbevaringshandling. Det er også av betydning at det fra dette tidspunktet bare er han og Samuel som vet hvor narkotikaen er.

Så lenge Niels ikke lenger vet hvor narkotikaen befinner seg, er det vanskelig å si hvorledes det er han som "oppbevarer" stoffet, selv om han klarligvis oppbevarte stoffet så lenge det befant seg i skapet, jf. tiltalepost II over.

Dette vil være tilstrekkelig til at han objektivt "oppbevarer" stoffet.

Kommentert [L16]: En forsvarlig konklusjon, hensett til at faktum ikke inneholder opplysninger om hvor lang tid det gikk før Peder gjemte pakken.

Kommentert [L17]: Henvisning til rettspraksis, positivt.

Kommentert [L18]: Ser ikke helt relevansen her, da tiltalen mot Niels er ferdigbehandlet.

Kommentert [L19]: God begrunnet delkonklusjon.

Følgelig må det vurderes hvorvidt Peder har utvist tilstrekkelig skyld.

Som nevnt over er skyldkravet forsett, jf. tiltalepost II.

I og med at Peder uttrykker at han er "sikker på" at det er hasj, så har han klart forsett om at det er tale om "ulovlig (...) narkotika". Det er også klart at han har forsett om at han oppbevarer narkotikaen som følge av hans nedgraving, all den tid denne gjøres med hensikt.

Peder har følgelig gjort seg skyldig i overtredelse av § 231. Da må det vurderes hvorvidt Peder også er skyldig i grov narkotikaovertrredelse etter § 232.

Hva gjelder § 232 og dens helhetsvurdering, vises det til tiltalepost II.

I og med at det er akkurat samme stoffet og mengden som under tiltalepost II, er det helt på det rene at det også her er tale om en objektivt sett grov narkotikaovertrredelse som skal subsumeres under § 232.

Avgjørende for hvorvidt Peder kan dømmes for overtredelse av § 232, er derfor om han har utvist tilstrekkelig skyld. Som nevnt kreves forsett knyttet til de forhold som gjør overtredelsen grov.

Stofftype, herunder at det er kokain, er en sterk begrunnelse for hvor dette er en grov overtredelse.

Peder uttrykker derimot at han er "sikker på" at det er hasj. Følgelig er det vanskelig å lese ut av dette hvordan han har tilstrekkelig forsett om at det er kokain, eller et mer alvorlig stoff enn hasj.

Av betydning her, er det at det er Peders "oppfatning av den faktiske situasjonen på handlingstidspunktet", som skal legges til grunn, jf. § 25 første ledd.

Det at han er "sikker på" at det er hasj gjør at det klarligvis heller ikke er noe i faktum som tilsier at Peder så det som sannsynlig at det kunne være et annet stoff, herunder kokain. Det er heller ingenting som tilsier at han, selv om det hadde vært kokain, at han likevel hadde valgt å grave ned stoffet, slik at forsettsformen dolus eventualis, jf. § 22 bokstav c, også er utelukket.

Følgelig kan det ikke legges til grunn at Peder hadde forsett om at det var et annet stoff enn hasj. Det faktum at det er kokain, kan derfor ikke vektlegges i grovhetsvurderingen.

Hva gjelder mengden på 500 gram, så fremgår det ingenting i faktum som tilsier at Peder verken hadde forsett om at det var mindre eller mer enn 500 gram. Det må derfor legges til grunn at Peder var "sikker på" at det var 500 gram hasj.

Da grensen for grov narkotikaovertrredelse i forhold til mengden hasj går på 1 kilo, så vil Peder derfor heller ikke ha forsett om mengden som ville gjort narkotikaovertrredelsen til grov dersom det hadde vært hasj i pakken.

All den tid han har forsett om at det er 500 gram hasj, så har ikke Peder forsett om de forhold som gjør narkotikaovertrredelsen grov.

Følgelig har ikke Peder utvist tilstrekkelig skyld for å kunne dømmes etter § 232 første ledd.

Det foreligger derimot en overtredelse av § 231 første ledd, jf. over, og dermed en kriminalisert gjerning.

Kommentert [L20]: Uppreis formulering. Det fremgår helt klart av faktum at Peders forsett kun omfatter hasj.

Kommentert [L21]: Det er ikke bare av betydning, det er helt avgjørende i vurderingen av subjektiv skyld.

Kommentert [L22]: Riktig. Viktig at kandidaten ser dette, og viser forståelse for forsettslæren.

Kommentert [L23]: Flott.

I lys av faktum synes det naturlig å drøfte hvorvidt Peder har handlet i nødrett i det han graver ned stoffet da han er redd for hva som kan skje dersom Niels forsetter å bruke stoff og dersom han blir koblet inn i saken, og om den kriminalisert gjerning på den måten kan rettfærdiggjøres.

Tiltalen om skadeverk knyttes også opp mot samme vurdering, og forutsatt at han er skyldig i overtredelsen av § 351, jf. tiltalepost IV under, så vil nødrettsspørsmålet knyttet til disse to tiltalepostene vurderes sammen under vurderingen av skadeverk.

En eventuell domfellelse av Peder for brudd på § 231 første ledd vil derfor først slås fast etter nødrettsvurderingen.

Tiltalepost IV

Peder er satt under tiltale for overtredelse av § 351 for skadeverk gjennom ødeleggelse av 500 gram kokain.

Etter § 351 straffes den som "skader, ødelegger, gjør ubrukelig eller forspiller en gjenstand som (...) tilhører en annen".

Det må vurderes hvorvidt det foreligger en objektiv overtredelse av § 351.

Som følge av at Peder pakker narkotikaen i en søppelpose, og ser på at søppelposen blir tatt med til forbrenning, er det klart at Peder "ødelegger" narkotikaen. Selv om det ikke er han som direkte forbrenner stoffet, så er det hans forutgående handling som er den klare årsak til at stoffet blir ødelagt.

Det er også helt på det rene at stoffet "tilhører en annen", herunder Niels.

Avgjørende for hvorvidt det foreligger en objektiv overskridelse er derfor om kokainen er en "gjenstand".

Peders forsvarer anfører at kokainen ikke hadde noen **hevneverdig karakter**. Det er naturlig å lese denne anførselen dithen at forsvareren hevder at narkotika ikke er en "gjenstand" som bærer vern etter § 351.

Følgelig må det vurderes hvorvidt narkotikaen er å anse som en "gjenstand".

I og med at § 351 skal verne om ødeleggelse av personers eiendeler og lignende, er det nærliggende å tolke dette dithen at det er tale om rettsgoder som i utgangspunktet vernes av rettsordenen.

Det er klart at narkotika ikke er et stoff som er vernet av rettsordenen, og følgelig taler det isolert sett for å tolke "gjenstand" innskrenkende til kun å gjelde de rettsgoder som har et rettmessig vern gjennom lovgivningen.

På den annen side tilsier en isolert og naturlig tolkning av "gjenstand" at det ikke er noen begrensninger knyttet til at det må være tale om et legalt rettsgode.

Høyesterett fikk opp et lignende spørsmål i **Narkotikaran-dommen**. Riktignok var det i dommen tale om ran, og ikke skadeverk, men Høyesterett kom med interessante uttalelser hva gjelder "gjenstand" i § 327. Følgelig har Høyesteretts uttalelser i dommen også betydning i foreliggende sak, da for "gjenstand" etter § 351.

Kommentert [L24]: En forsvarlig disponering for å unngå dobbeltbehandling.

Kommentert [L25]: Verneverdig.

Kommentert [L26]: Det er åpenbart en gjenstand etter ordlyden. Det bør derfor presiseres at spørsmålet er om ordlyden i dette tilfellet skal tolkes innskrenkende, til ikke å omfatte narkotika.

Kommentert [L27]: Rt-2009-1531. HR knytter imidlertid drøftelsen til vilkåret «tilhører en annen», og ikke «gjenstand». En slik vinkling er også etter min mening den mest hensiktsmessige.

I dommen var spørsmålet om det å rane en person for narkotika, kunne omfattes av § 327 all den tid narkotika ikke var et vernet retts gode.

Høyesterett besvarte dette bekreftende, blant annet fordi Høyesterett ikke fant grunnlag for å tolke "gjenstand" innskrenkende til kun å omfatte vernede retts goder. Høyesterett slo fast at også narkotika kan eies og besittes, til tross for at det er illegalt.

Overført til foreliggende tilfelle, så taler Høyesteretts uttalelser i Narkotikaran-dommen med betydelig styrke for at kokainen vil være en "gjenstand" som omfattes av § 351, til tross for at det ikke er tale om et legalt og vernet retts gode.

Narkotikaran-dommen, sammenholdt med at en isolert ordlydstolkning ikke gir grunnlag for å tolke "gjenstand" i § 351 innskrenkende til ikke å omfatte retts goder med "verneverdig karakter", er derfor tilstrekkelig til å slå fast at kokainen i dette tilfellet er en "gjenstand" i medhold av § 351.

Som følge av at Peder dermed "ødelegger (...) en gjenstand som (...) tilhører en annen", så foreligger det en objektiv overtredelse av § 351.

Følgelig må det vurderes hvorvidt Peder har utvist tilstrekkelig skyld.

Skyldkravet etter § 351 er forsett, jf. § 22, jf. § 21.

Det er helt på det rene at Peder sender stoffet med søppelbilen til ødeleggelse med hensikt.

Samtidig er det klart at han vet at det er en "gjenstand", som "tilhører" Niels, og at han derfor har visshetsforsett om disse forhold.

Følgelig har Peder utvist tilstrekkelig skyld etter § 351, jf. § 22.

Dermed foreligger det en kriminalisert gjerning.

En eventuell domfellelse vil derimot ikke slås fast før etter at det er foretatt en nødrettsvurdering, jf. avslutningsvis under tiltalepost III.

Tiltalepost III og IV: Nødrett

Grunnen til at det er naturlig å drøfte nødrett for disse handlingene, er fordi faktum leses dithen at de foretas for å hindre det at Niels fortsetter å bruke stoff, med den konsekvens at volden mot Samuel fortsetter.

Nødrett er naturlig å vurdere i en slik situasjon som følge av den omsorgsplikten Peder føler overfor Samuel. Videre synes også Peder å frykte at han selv skal bli koblet til narkotikaforbrytelsen, og at han på den måten ikke fikk passet på Samuel.

Som følge av at oppbevaringen og skadeverket har en nær sammenheng, behandles disse to samlet i det videre.

Etter § 17 første ledd bokstav a og b vil en ellers straffbar handling være "lovlig" der den "blir foretatt for å redde liv, helse, eiendom eller annen interesse", såfremt det foreligger en "fare for skade", som "ikke kan avverges på annen rimelig måte", og der "skaderisikoen er langt større enn skaderisikoen ved handlingen".

Denne bestemmelsen er i praksis delt opp i fire kumulative vilkår.

Kommentert [L28]: Nettopp, jf merknaden over.

Kommentert [L29]: Det sentrale for HR synes å særlig være at ransforbrytelsen har integritetskrenkelsen som en tilleggsdimensjon. Det samme gjelder ikke for skadeverk, følgelig kan vekten problematiseres. Det er imidlertid den vanlige oppfatning at tyveri av narkotika rammes av tyveribestemmelsen. Det samme vil nok gjelde for skadeverk.

Kommentert [L30]: Forsvarlig konklusjon.

Kommentert [L31]: Det er etter min mening greit at dette behandles samlet både for oppbevaring og skadeverk. Det bør imidlertid begrunnes hvorfor det kun er nødrettsbestemmelsen som veiges som straffrihetsgrunn, særlig når det ikke legges opp til subsidiære drøftelser. I sensorveiledningen legges det opp til en drøftelse av nødverge. Dessuten kan rettsstridsreservasjonen være relevant.

Det første vilkåret, er at det må være en "fare for skade", og dette skal sammenholdes med "liv, helse, eiendom eller annen interesse".

Ordlyden av "fare for skade" tilsier at det må være tale om en relativt konkret fare. Det trenger derimot ikke å være en akutt fare, samtidig som den heller ikke kan være abstrakt.

I dette tilfellet så knytter "fare for skade" seg mot det faktum at Niels utøver vold mot Samuel.

Selv om det er vanskelig å se når en slik voldshandling ville skje på ny, så fremgår det av faktum at Niels allerede har utøvd vold tre ganger, og at han har truet med ytterligere, og kraftigere vold.

Selv om dette klart ikke er noen akutt fare, så synes det likevel i lys av faktum at faren er konkret nok, særlig så lenge Niels fortsetter å bruke rusmidler.

Det faktum at det er Peder som utøver handlingen, herunder oppbevaringen og ødeleggelsen, og at faren primært er rettet mot Samuel, er uten betydning. Dette fordi nødrett også kan utøves til fordel for en tredjeperson.

Følgelig er det "fare for skade", og det som i praksis er kalt for situasjonskravet, er oppfylt.

Videre må det vurderes hvorvidt Peders handling er "foretatt for å" hindre at faren skal komme til live.

Faktum leses klart dithen at det er rusmisbruken som har ført til at Samuel har blitt et offer for vold fra Niels.

Dette fordi det ikke fremgår noen steder i faktum at volden skjedde før dette, og videre at "(r)usmisbruket hadde (...) også ytrer seg i vold mot Samuel".

Følgelig er det naturlig å gå ut i fra at volden vil avta dersom Niels ikke bruker stoff. Selv om stoffet ikke var ment til eget bruk for Niels, så er Peders oppfatning at det er hasj, og at faren røyker hasj. Hans handling foretas følgelig, etter hans oppfatning, for å hindre at faren bruker hasj, for på den måten å hindre at hans rusmisbruk skal gå ut over Samuel på voldelig vis.

Samtidig er det ikke tvil om at han får stoffet fjernet "for å" hindre at Peder selv blir involvert i narkotikaforbrytelsene.

Handlingen er derfor "foretatt for å" hindre vold mot Samuel, samt "for å" hindre at han selv blir involvert.

Etter dette er følgelig formålkravet oppfylt.

Det kreves videre at faren for skade "ikke kan avverges på annen rimelig måte".

Dette vilkåret kalles i praksis subsidiaritetskravet, og går ut på at der man har alternative, lovlige, handlemåter, så må disse anvendes. Følgelig må det vurderes hvorvidt Peder, gjennom å grave ned og senere ødelegge stoffet, brukte den lempeligste måten å gå frem på.

Peder uttrykker selv at han var redd for å ikke bli trodd, og at han var redd for at dersom han ble involvert i en narkotikaforbrytelse, så ville dette kunne gå ut over Samuel. Det er klart at denne oppfatningen må få betydning for hvilke alternative handlemåter som forelå, jf. § 25.

Kommentert [L32]: Her strekkes faktum noe for langt, etter min mening. Poenget er at Samuel er sterk motstander av narkotika og farens misbruk, og at han er redd for å selv komme i ansvar (med de konsekvensene dette vil ha for forholdet til Samuel).

Kommentert [L33]: Språklig uheldig, særlig når «faren» kan ha to betydninger. Bedre med «at faren skal realisere seg».

Kommentert [L34]: Som nevnt strekkes faktum her. Det argumenteres for et «preventivt nødverge»-synspunkt, som ikke treffer – det foreligger ikke en tilstrekkelig årsakssammenheng oppbevaringen av pakken og faren for vold mot Samuel. Dessuten, når denne tilnærmingen velges, burde kanskje ha valgt nødverge som rettslig grunnlag.

På den annen side så er han fullt klar over at det å ringe politiet er et alternativ. Dette følger klart da han har vært inne på tanken om å ringe politiet. Det er klart at det å gå til politiet, blant annet ved funn av narkotika, alltid vil være den mest riktige veien å gå.

Illustrerende rettspraksis i så måte er **Warszawa-dommen**. Her var spørsmålet om personer som reiste fra Belgia, via Warszawa, og inn til Norge med narkotika kunne høres med nødrett fordi de hadde blitt truet til å svelge narkotika, og ta det med seg inn til Norge.

Høyesterett fant at deler av reisen var rettmessig all den tid trusselen lå over dem. Men Høyesterett uttalte videre at så fort de tiltalte kom på flyplassen i Warszawa, så burde de ha tatt kontakt med politiet, for på den måten å latt det være opp til myndighetene å løse opp.

Da de likevel valgte å dra inn i Norge med narkotikaen, kunne de ikke høres med nødrettsanførselen all den tid de faktisk hadde muligheten til å tilkalle politi.

Dette kan ha overføringsverdi til foreliggende sak, da Peder utvilsomt har muligheten til å kontakte politiet. Til tross for at han er redd for å bli innblandet, for på den måten å frykte for hva som skjer med Samuel, så er det ingenting i faktum som tilsier at Peder ikke ville ha blitt hørt hos politiet.

Det er likevel til syvende og sist Peders oppfatning av situasjonen som skal være avgjørende, jf. § 25.

Dermed er det i lys av det faktum at han ser på handlingen som nødvendig, blant annet for å hindre at ytterligere vold skjer mot Samuel, som må legges til grunn.

Slik Peder oppfatter situasjonen, er det derfor ingen "annen rimelig måte" å avverge faren på.

Følgelig er også subsidiaritetskravet oppfylt.

Avgjørende for hvorvidt Peder kan bli hørt med nødrett, er derfor om "skaderisikoen er langt større enn skaderisikoen ved handlingen". Dette må i lys av faktum ses slik at det er spørsmål om skaderisikoen dersom Niels fortsetter å ruse seg, og dermed utøver vold mot Samuel, så må stå opp mot skaderisikoen ved å grave ned, og ødelegge stoffet.

Proporsjonalitetsvilkåret går ut på en avveining mellom de motstridende interesser som står mot hverandre.

Hva gjelder Peders handlinger, så er det isolert tale om en "oppbevar(ing)" av narkotika. Dette er på generelt basis en ganske alvorlig handling. Likevel så er formålet til Peder aldri å utnytte narkotikaen, selge den videre, eller på annen måte bidra til spredning av narkotika.

Følgelig må forholdet leses konkret, og dermed er det klart at en midlertidig nedgraving av narkotikaen for at Niels ikke skal få tak i den, ikke medfører en stor "skaderisiko".

Annerledes ville det vært om Peder hadde kvittet seg med narkotikaen gjennom f.eks. videresalg.

Når det kommer til ødeleggelsen, så er det heller ikke her særlig stor "skaderisiko" knyttet til stedet. Politiet anfører blant annet at de gikk glipp av viktige bevis, men dette kan likevel ikke sies å være særlig alvorlig all den tid Niels tilstår forholdene, og uttaler at det var tale om 500 gram kokain.

Kommentert [L35]: Rt-2010-1076. Flott at kandidaten bruker denne. Det som imidlertid kunne ha vært problematisert, er forholdet til selvinkrimineringsvernet, nemlig Peders interesse av å verne sin egen far mot straffeforfølgning...

Kommentert [L36]: Riktig, med det må legges til grunn at risikoen for å komme i politiets søkelys ikke fremstod som mindre overhengende her enn for de involverte i rt-2010-1079, hvor nødrettsanførselen ikke førte frem.

Kommentert [L37]: Her kan det nok skilles mellom handlingsalternativene å gjemme narkotikaen, evt å overlevere den anonymt til politiet, og det å ødelegge.

Kommentert [L38]: Og hvilke interesser er dette? Vold mot Samuel mot Niels sin eiendomsrett til narkotikaen? Interessemotsetningen her kan kanskje best formuleres slik: På den ene siden samfunnets interesse i at narkotika ikke oppbevares, og at forbudet respekteres, på den andre siden Peders personlige interesse i destruere stoffet (herunder minimere risikoen for eget straffansvar).

Kommentert [L39]: Dette må etter min mening vurderes generelt. Hvorvidt politiet likevel får kunnskap om forholdet vil være tilfeldig og variere fra sak til sak. At Peder på denne måten ødelegger bevis må kunne hevdes å være et gyldig argument mot å tillate destruksjon, selv om vekten kanskje ikke er så stor.

I forhold til skaderisikoen dersom Peder hadde unnlatt å handle, da altså at Niels hadde fortsatt å ruse seg, så ville dette gått ut over Samuel gjennom voldshandlinger. Det vil følgelig være en skaderisiko knyttet til Samuels integritet.

Voldshandlinger vil alltid være de mest tungtveiende interesser å verne all den tid det går ut over personers fysiske, og gjerne også psykiske, integritet. Når Peders midlertidige nedgraving, og senere ødeleggelse av stoffet, ikke går ut over noen andre enn stoffets rette eier, er det vanskelig å se hvor tungtveiende interesser det står på denne siden.

Følgelig er det klart at de interesser som taler for å gjøre handlingen veier betydelig tyngre enn de interesser som taler mot å gjøre handlingen fra Peders side. "(S)kaderisikoen" knyttet til å unnlate å handle, er derfor "langt større en skaderisikoen ved handlingen", og følgelig ivaretar han også proporsjonalitetskravet.

Etter dette oppfyller Peders handling alle vilkår som fremgår av § 17 første ledd bokstav a og b.

Etter § 17 vil derfor handlingene hans, herunder nedgravingen og ødeleggelsen, være "lovlig". De kriminaliserte gjerninger som er slått fast under tiltalepost III og IV er derfor rettmessige i medhold av § 17, og skal ikke møtes med straff.

Peder frifinnes for tiltalepost III og IV.

Tiltalepost V

Peder er satt under tiltale for overtredelse av § 321 for tyveri av kniven fra Sport og villmark 1000.

Etter § 321 straffes den som "tar en gjenstand som tilhører en annen", hvor forsettet er å "skaffe seg eller andre en uberettiget vinning", ved å "tilegne seg" gjenstanden.

Det må først vurderes hvorvidt det foreligger en overtredelse av gjerningsbeskrivelsens objektive elementer, herunder om Peder "tar" en "gjenstand" som "tilhører en annen".

"(T)ar"-vilkåret retter seg mot en besittelsesforrykkelse, herunder at Peders handling må medføre at besittelsen går fra butikken, og over til ham selv.

I det han tar kniven, og tar den med seg ut av butikken og senere hjem, så er det helt klart at det her foreligger en besittelsesforrykkelse. At Peder "tar" kniven, er derfor helt klar.

Videre er det helt på det rene at en kniv er en "gjenstand", samtidig som den "tilhører" Sport og villmark 1000.

Dermed må det vurderes hvorvidt Peder har utvist tilstrekkelig skyld. Skyldkravet etter § 321 er forsett, jf. § 22, jf. § 21. I tillegg krever bestemmelsen tilegnelsesforsett, samt også et videregående forsett, jf. "forsett om å skaffe seg (...) en uberettiget vinning".

Hva gjelder forsett om gjerningsbeskrivelsens elementer, herunder at han "tar en gjenstand som tilhører en annen", så er det klart at Peder har hensikt om å ta kniven, og at han vet at det er en gjenstand som tilhører Sport og villmark 1000.

Dermed må det vurderes om han har tilegnelsesforsett.

Tilegnelsesforsettet vil være oppfylt i de tilfeller hvor man tar en ting med det formål at den skal brukes som om det var ens egen.

Kommentert [L40]: Kandidaten viser god forståelse for nødrettsbestemmelsen, og systematikken er bra. Det er imidlertid en vanskelig øvelse å anvende regelen på faktum her, noe drøftelsen også bærer preg av. I sensorveiledningen legges det opp til en drøftelse av nødverge ved destruksjonen av stoffet. Videre anses Niels sin oppbevaring av stoffet som et «ulovlig angrep» på Peders privatsfære, og på den offentlige interesse som narkotikalovgivningen er et uttrykk for. Etter min mening er dette en nokså avansert tilnærming, og den ble sett av svært få, i alle fall i min kommisjon. Selv ville jeg nok anse rettsstridsreservasjonen som like aktuelt rettsgrunnlag, selv om dette neppe hadde ført frem. I praksis tror jeg at Peder ville ha blitt domfelt, men de formildende omstendighetene hadde veid tungt under straffutmålingen. I praksis tror jeg nok også at politiet hadde vegret seg for å straffeforfølge Peder for dette forholdet.

Kommentert [L41]: Noe omstendelig, da det er helt opplagt at Peder tar kniven.

Det er lite i faktum som tilsier at Peder har tenkt å bruke kniven over lang tid. Det er derimot også lite i faktum som tyder på at Peder har planer om å levere tilbake kniven, eller på annen måte kvitte seg med den.

All den tid Peder ikke har tenkt å levere tilbake, eller kvitte seg med kniven, så vil han ha tilegnelsesforsett da det å beholde kniven er en typisk eier-handling.

Avgjørende for om han har gjort seg skyldig i overtredelse av § 321, er derfor om Peder hadde "forsett om å skaffe seg (...) en uberettiget vinning".

Peders forsvarer fremhever at Peder ikke hadde noen økonomisk interesse, og at han bare skulle bruke den i møtet med faren. Det hevdes derfor at Peder ikke hadde "forsett om å skaffe seg (...) en uberettiget vinning" når kniven kun skulle brukes til dette. Det synes særlig å være "vinning"-kravet som angripes fra Peders forsvarers side.

Hva gjelder det forhold at kniven for Peder ikke hadde noen økonomisk interesse, så har Høyesterett uttalt at det er tilstrekkelig at en har forsett om å utnytte en annens formuesgjenstand til eget formål.

Det er utvilsomt at Peder i dette tilfellet skal, og har hensikt om, å bruke kniven, som er Sport og villmarks formuesgjenstand, til eget formål. I lys av Høyesteretts uttalelser om hva som skal til for at "vinning" foreligger, taler derfor det for at Peder i dette tilfellet har utvist tilstrekkelig skyld.

En annen illustrerende dom av betydning er Kvinneklær-dommen. I denne dommen uttalte Høyesterett at det var forsett om "uberettiget vinning" når en person stjal klær av seksuelle lyster. Han hadde følgelig ikke noen planer om å utnytte plaggenes formuesverdi, men Høyesterett fant det likevel å være en "uberettiget vinning" all den tid han brukte andres formuesgjenstander til eget formål.

Følgelig er det klart at Peder, som følge av at han bruker kniven til eget formål, har "forsett om å skaffe seg (...) en uberettiget vinning".

Dermed ivaretar han også det videregående forsettskrav som oppstilles i § 321.

Etter denne drøftelsen er det derved klart at Peder har gjort seg skyldig i overtredelse av § 321.

Det må likevel, særlig i lys av gjenstandens verdi, vurderes hvorvidt er riktig å subsumere forholdet inn under § 323 som mindre tyveri.

Et tyveri etter § 321 vil kunne anses som "mindre" dersom "straffeskylden er liten" som følge av at gjenstanden har en "ubetydelig verdi", eller hvor "forholdene for øvrig tilsier" at det er et mindre tyveri.

Hva gjelder momentet om "ubetydelig verdi", så kommer det av faktum at kniven koster 400 kroner. Isolert sett er dette klart en ganske lav verdi.

At verdien er lav, og at verdien i seg selv taler for at tyveriet skal subsumeres under § 323, støttes også av rettspraksis. Høyesterett har, med tilslutning i senere dommer og juridisk litteratur, lagt en grense på ca. 2000 kroner for om en gjenstand skal anses å ha "ubetydelig verdi".

Kommentert [L42]: Drøftelsen er noe omstendelig, da konklusjonen er rimelig opplagt, men det vises forståelse for tyveribestemmelsen og forsettskravet. Erfaringer fra sensuren viser at en rekke kandidater har problemer med dette.

Da det i dette tilfellet er tale om 400 kroner, altså vesentlig mye mindre enn 2000 kroner relativt sett, så taler det i seg selv med betydelig styrke for at forholdet skal subsumeres under § 323.

Hva gjelder "forholdene for øvrig", så stjeles denne kniven for at Peder skal bruke den til å stikke sin egen far.

Likevel så er det vanskelig å lese av faktum at Peder har tenkt på det å stjele en kniv over lengre tid.

Faktum leses dithen at han nærmest tilfeldig går innom Sport og villmark på vei hjem, og at handlingen derfor bærer klart preg av å være impulsiv. Det at tyveriet derved nærmest er tilfeldig, taler også for at "forholdene for øvrig" tilsier at tyveriet skal subsumeres under § 323.

Selv om tyveriet er alvorlig i og med at kniven skal brukes til å stikke Niels, så er "straffeskylden (...) liten" dersom man ser tyveriet isolert sett. Den forbrytelse Peder gjør overfor Sport og villmark som fornærmet i tyveri-tilfellet, kan vanskelig sies å være særlig stor.

Særlig i lys av dens beskjedne verdi, samt det faktum at tyveriet virker å være tilfeldig, så er det riktig å subsumere forholdet inn under § 323 fordi "straffeskylden er liten".

Peders overtredelse av § 321 nedsubsumeres derfor til § 323.

Peder dømmes for overtredelse av § 323 for mindre tyveri av kniven fra Sport og villmark 1000.

Tiltalepost VI

Peder er satt under tiltale for overtredelse av § 274 for å ha utført grov kroppsskade overfor Niels.

Anvendelse av § 274 forutsetter at grunndeliktet i § 273 er oppfylt. Følgelig må det vurderes hvorvidt Peder har gjort seg skyldig i overtredelse av § 273.

Etter § 273 straffes den som "skader enn annens kropp", eller "fremkaller bevisstløshet" hos vedkommende.

Hva gjelder "skader"-vilkåret, så er det i praksis uttalt at man må avgrense dette mot de klare kroppskrenkelser etter §§ 271, jf. eventuelt 272. Høyesterett uttalte i Rt. 2006 s. 970 at det beror på en skjønnsmessig vurdering, hvor skadens art, varighet og omfang er betydelige momenter.

Høyesterett har derimot senest i HR-2015-1910-A uttalt at flere småskader til sammen kan medføre en overtredelse av § 273.

I dette tilfellet påføres Niels fire kutt med kniv. Det er vanskelig å lese hvor kraftig Peder stikker han, men det faktum at han blør kraftig, samtidig som to av stikkene er i skulderen, og to er i overarmen, tilsier at det er tale om en ganske alvorlig handling.

Stedene på kroppen er ikke av de mest alvorlige steder å bli knivstukket på. Samtidig vil særlig knivstikk i skulderen være egnet til å påføre store skader på ben, sener og lignende.

Likevel så kan fire knivstikk vanskelig ses på som "småskader" som skal subsumeres under § 271, jf. eventuelt § 272. Forutsatt at hvert enkelt knivstikk som Niels påføres er en

Kommentert [L43]: Fint at kandidaten ser og behandler denne problemstillingen korrekt. Igjen er min innvending at formen er noe omstendelig og ordrik.

Kommentert [L44]: Fint. I tillegg har skadens lokasjon vært vektlagt.

Kommentert [L45]: Denne aktuelle dommen gjelder spørsmålet om en lett hjernerystelse kan anses som en skade, men HR har i andre sammenhenger uttalt at summen av flere mindre merker til sammen kan utgjøre en skade i lovens forstand, bl a Rt-2006-970.

"kroppskrenkelse" etter § 271, vil uansett summen av disse være en "kroppsskade" etter § 273, jf. blant annet uttalelsen fra Høyesterett i HR-2015-1910-A.

Det å stikke noen med kniv vil generelt være forhold som riktigst vil subsumeres under § 273, da disse ofte medfører "skader". I alvorlighetsgrad vil fire knivstikk være egnet til å sidestilles med beinbrudd, som alltid skal subsumeres under § 273.

I dette tilfellet så besvimer uansett Niels som følge av Peders knivstikk. Følgelig medfører Peders handling at Niels blir påført en "bevisstløshet", som i seg selv vil være tilstrekkelig for å subsumere forholdet under § 273.

Det at det samtidig også foreligger en "skade" som omfattes av § 273, øker alvorlighetsgraden for Peders handling, samtidig som det også vil ha noe å si for hvorvidt Peder har utvist tilstrekkelig skyld, jf. under.

Da det foreligger en objektiv overskridelse av § 273, må det vurderes hvorvidt Peder har utvist tilstrekkelig skyld.

Skyldkravet etter § 273 er forsett. Forsettet må knytte seg til handlingen, herunder knivstikket, samt følgen, herunder at Niels påføres en "skade", og/eller at han ender i "bevisstløshet".

Det er helt på det rene at handlingen blir foretatt med hensikt. Følgelig er avgjørende om Peder også har forsett knyttet til følgene av hans handlinger.

Peders forsvarer anfører at Peder ikke utviste tilstrekkelig skyld som følge av at han var i en "affekttilstand".

Det kommer også av faktum at Peder "mistet helt kontrollen over seg selv".

Det er som nevnt Peders oppfatning av situasjonen på handlingstidspunktet som er avgjørende, jf. § 25.

Det er vanskelig i lys av dette å se hvordan han kan ha hatt hensikts- eller visshetsforsett hva gjelder enten bevisstløsheten eller skaden da han var i denne tilstanden.

Først skal det vurderes om han så det som sannsynlig at hans handlinger ville "fremkall(e) bevisstløshet" hos Niels.

I forhold til bevisstløsheten, så er det også vanskelig å lese hvorvidt det er sterke smerter eller blodtap som "fremkaller bevisstløsheten".

Som følge av at faktum gir få holdepunkter for hva Peder tenkte på handlingstidspunktet, foruten om at han var i en affeksjonstilstand uten kontroll over seg selv, vil det ikke, i lys av det strafferettslige prinsipp om at all rimelig tvil skal komme tiltalte til gode, være adgang til å si at han så det sannsynlig at Niels ville bli påført "bevisstløshet" som følge av knivstikkene.

Peder har derfor ikke utvist tilstrekkelig skyld for denne følgen.

Avgjørende blir følgelig hvorvidt Peder så det som sannsynlig at Niels ville blitt påført "skader".

Også her er det klarligvis av betydning at han var i affeksjonstilstand uten kontroll over seg selv. Likevel så synes ikke denne affeksjonstilstanden å inntreffe før akkurat i det Niels reiser seg opp, og der Peder var i gang med å stikke Niels.

Kommentert [L46]: At fire knivstikk av en viss dybde (kraftige blødninger) må anses som skade, kan ikke være tvilsomt. Dette er ikke et grensetilfelle. Generelt ved kuttskader har det imidlertid betydning hvorvidt kuttene måtte sys.

Kommentert [L47]: Enig, objektivt sett.

Kommentert [L48]: Dette ga ikke så mye mening.

Kommentert [L49]: Helt riktig.

Kommentert [L50]: Enig i konklusjonen, men forsvarers anførsler om at Peder mistet kontrollen gir grunn til å peke på at Peder hadde stjålet kniven med dette formålet, og at det således lå overveielser bak handlingen.

Kommentert [L51]: Her hopper kandidaten raskt over den forsettsformen som klart har de beste grunner for seg – kaster man seg over en person og hugger denne målrettet 4 ganger med kniv, taler mye for hensiktsforsett mht kuttskader. Hva var ellers hensikten med handlingen?

Kommentert [L52]: En forsvarlig konklusjon. Selve bevisvurderingen bør imidlertid inneholde en nærmere drøftelse av 1) hva vil fremstå som en sannsynlig følge for enhver oppegående person, og 2) foreligger det holdepunkter for at Peder i denne konkrete situasjonen har oppfattet sannsynligheten på en annen måte? Tiltaltes egne anførsler kan ikke uten videre legges til grunn i en bevisvurdering. I denne saken vil de ytre omstendigheter, selve handlingen, i lys av alminnelige erfaringssetninger også kunne kaste lys over gjerningsmannens subjektive oppfatning. I lys av dette kan det imidlertid ikke slås fast med sikkerhet at Peder regnet med besvimelse.

Kommentert [L53]: Hva vil det si å være i en affeksjonstilstand uten kontroll over seg selv? Er man bevisstløs? Psykotisk? Eller bare veldig sint? Jeg savner en rettslig plassering av denne betydningen, i og med at kandidaten vektlegger momentet. Det synes som at kandidaten legger til grunn at en affeksjonstilstand ikke er forenelig med forsett, hvilket er feil. Her kunne man også ha vist til læren om «sløret forsett», jf rt-2011-1104 avsn 19.

Slik sett kan det tenkes at han så det som sannsynlig at hans handlinger ville ha en slik konsekvens også like før dette.

Det fremgår av faktum at Peder går "resolutt inn i stua", og det leses dithen at han går rett mot Niels før han begynner å stikke han. Faktum må derimot leses slik at Peder mister kontrollen over seg selv før han er i gang med å stikke, slik at stikkene er et resultat av affeksjonstilstanden.

På den annen side så har Peder, før han havner i denne tilstanden, bestemt seg for å knivstikke Niels.

Generelt vil det å knivstikke personer være egnet til å medføre store skader.

Den konkrete bruken av kniven vil klarligvis være avgjørende for hvor store skader en kan påføre, men da Peder kommer i en viss fart og stikker Niels, så er handlingen av en slik karakter at det langt ifra er upåregnelig at den kan få store følger.

Selv om Peder mister kontrollen over seg selv, så er det også vanskelig å se hvordan dette spiller inn på hans forståelse av hans handlinger. Det er mer naturlig å lese det at han mister kontrollen over seg selv dithen at han stikker flere ganger enn planlagt, enn at han ikke ser det som sannsynlig at hans handlinger "skader" Niels.

Et knivstikk vil også kunne "skade" en person i § 273s forstand selv om det bare er tale om et enkelt knivstikk.

Av betydning er det også at Peder i forkant hadde "fått nok av det hjemme", og at han hadde et stort sinne mot faren, og at han derved hadde ønsker om å gjennomføre relativt alvorlige handlinger mot han.

Det at han tilsynelatende planlegger å komme hjem å knivstikke Niels vil derimot ikke være nok til å si at han har hensikt om å påføre en "skade" på Niels, men det at han har onde hensikter vil være egnet til å klart styrke Peders sannsynlighet for at "skade" kan bli resultatet av hans handlinger.

I lys av dette er det grunnlag for å slå fast at Peder så det som sannsynlig at hans handlinger ville "skade" Niels på en måte som omfattes av § 273. Dette til tross for at han mistet kontrollen over seg selv mens knivstikkene pågikk.

Etter dette har følgelig Peder utvist tilstrekkelig skyld hva gjelder "skade"-følgen i § 273.

Peder har derfor gjort seg skyldig i overtredelse av § 273 pga. knivstikkene, og dermed må det vurderes hvorvidt kroppsskaden han påfører Niels er å anse som "grov", jf. § 274.

Paragraf 274 gir også uttrykk for at det skal foretas en helhetsvurdering hvor det skal vurderes hvorvidt tilfellet er grovt. Bestemmelsen opplyster en ikke-uttømmende liste over momenter det "særlig" skal legges vekt på.

Følgelig må det vurderes hvorvidt skaden Niels påføres er å anse som "grov" i medhold av § 274.

Da faktum sier lite om hvilke smerter Niels påføres, kan momentet "sterk smerte" ikke vektlegges. Heller ikke kravet til "betydelig skade", og klarligvis heller ikke "død" taler for at kroppsskaden er grov i foreliggende tilfelle.

Kommentert [L54]: Og hvilken rettslig betydning har i så fall dette? Straffansvar kun for det første stikket?

Kommentert [L55]: Dette gir ikke mye mening, hva menes med onde hensikter? Poenget er at det forutgående tyveriet taler for at Peder hadde til hensikt å oppsøke og knivstikke faren.

Kommentert [L56]: Helt klart. Etter min mening kunne denne drøftelsen vært bedre strukturert, og problemstillingene bedre plassert.

Kommentert [L57]: Hvorfor ikke? § 11...

Dermed må det ses hen til om momentene i § 274 første ledd bokstav a-f taler for at kroppsskaden er grov.

I bokstav a nevnes de tilfeller hvor skaden "har skjedd uten foranledning og har karakter av overfall".

I foreliggende sak fremgår det av faktum at Peder ikke har vært hjemme på fire dager, og at han derved stormer inn i stua for å angripe Niels. Det er klart at dette ikke er en situasjon som Niels er beredt på, og handlingen er derfor utvilsomt skjedd "uten foranledning", samtidig som den "har karakter av overfall" i og med at Peder kommer stormende inn uten noen som helst forvarsel.

I forlengelsen av dette er det også naturlig å se hen til bokstav b om handlingen er "begått mot en forsvarsløs person".

Isolert tyder dette kravet på at handlingen må være rettet mot typisk barn, eldre, funksjonshemmede eller lignende. Rent isolert er det klart at Niels ikke faller inn under gruppen "forsvarsløs person".

Momentet må derimot nyanseres i hvert enkelt tilfelle. Faktum leses dithen at Niels sitter i stolen, og at han reiser seg opp uten å være særlig klar i det Peder kommer mot ham med kniven.

Det konkrete tilfellet tatt i betraktning, kan derfor tyde på at Niels er å anse som en "forsvarsløs person" all den tid han ikke er beredt på at Peder kommer. Likevel så er det vanskelig å vektlegge dette moment betydelig da faktum ikke sier noe om hvor mye Niels kjempet imot og hvordan situasjonen var etter at Peder hadde stukket for første gang.

Paragraf 274 første ledd bokstav f fremhever også de tilfeller hvor kroppsskaden er "forøvd ved bruk av kniv eller annet særlig farlig redskap".

Det at "kniv" opplistes positivt, synes å være et tegn på at bruk av kniv alltid vil være et klart moment i retning av at kroppsskaden er grov. Begrunnelsen for dette må hentes i det farepotensiale som en kniv besitter.

Det er likevel klart antatt i rettspraksis og juridisk teori at det er den konkrete bruken av kniven, samt eventuelt andre "særlig farlig(e) redskap" som er avgjørende.

I dette tilfellet er det derimot ingen tvil om at Peders konkrete bruk er egnet til å skape svært farlige situasjoner. Hadde Peder f.eks. slått Niels med for eksempel skaftet på kniven, så ville det vært et helt annet tilfelle.

Men all den tid han faktisk bruker kniven til å stikke, og attpåtil flere ganger, så brukes kniven på farligst mulig måte. Dette taler derfor med betydelig styrke for at kroppsskaden skal anses som grov.

Etter dette vil det være klart at Peders kroppsskade overfor Niels, er å anse som "grov", og at forholdet følgelig må subsumeres under § 274. Det er særlig den overraskende, og farlige bruken av kniv, som støtter opp om et slikt resultat.

Dermed er avgjørende for hvorvidt straffansvar etter § 274 kan statueres, at Peder har utvist tilstrekkelig skyld.

Skyldkravet er forsett hva gjelder momentene i bokstav a-f, og Peder må derved ha forsett om de forhold som gjør handlingen grov.

Kommentert [L58]: Her bruker kandidaten lovteksten aktivt i drøftelsen, og konkluderer riktig.

Kommentert [L59]: Savner en henvisning til strl. jf § 24.

Som nevnt over er det overfallsmomentet, samt bruken av kniv, som gjør at handlingen er å anse som en grov kroppsskade.

Det er helt på det rene at Peder har forsett om at han begår en form for et overfall overfor Niels. Han kommer inn i stuen overraskende, og går bestemt mot Niels og stikker ham. Det er også ingen tvil om at han har forsett om at han bruker kniv, og ikke minst forsett om at han bruker kniven på en særs alvorlig måte. Selv om han altså er i affeksjonstilstand, og at han mister kontrollen over seg selv, så er selve bruken av kniv innenfor det Peder har forsett om.

Dette støttes også opp av at han på forhånd hadde stjålet til seg kniven, med det forsett å bruke den overfor Niels når han kom hjem.

Følgelig har Peder også utvist forsett hva gjelder de forhold som gjør kroppsskaden grov.

Peder har derfor gjort seg skyldig i overtredelse av § 274. Det foreligger dermed en kriminalisert gjerning, og hva gjelder denne tiltalepost er det ingenting i faktum som tyder på handlingen kan rettfærdiggjøres eller unnskyldes.

Peder dømmes for overtredelse av § 274 for grov kroppsskade overfor Niels.

Tiltalepost VII

Peder er satt under tiltale for overtredelse av § 282 for mishandling av Niels.

Som nevnt under tiltalepost I straffes den som "ved (...) vold (...) alvorlig eller gjentatt mishandler" personer i nære relasjoner. I forhold til Peder, blir det riktig å vurdere det i forhold til "sin slektning i rett oppstigende linje", jf. § 282 første ledd bokstav c.

Det må først vurderes hvorvidt det foreligger en objektiv overskridelse av gjerningsbeskrivelsen.

Som nevnt under tiltalepost VI, er det helt på det rene at Peder utøver "vold" mot Niels. Det er også utvilsomt at Niels, som hans far, er "slektning i rett oppstigende linje".

Avgjørende er følgelig om voldsbruken er å anse som "alvorlig eller gjentatt mishandling".

Som nevnt under tiltalepost I taler en isolert ordlydstolkning for at "mishandler" må være forhold som strekker seg over tid. Generelt sett er det vanskelig å se hvordan et tilsynelatende basketak med fire knivstikk bærer preg av å være "mishandling" fra Peders side.

Også lovgiverviljen bak denne regelen synes å ha reservere "mishandler"-handlingene til de som typisk skjer mellom husets fire vegger over en lengre periode.

Likevel så bærer ordlyden "alvorlig eller gjentatt" preg av at "mishandler" ikke trenger å være noe som skjer over tid. Skjer det over tid, er det nærliggende å si "gjentatt mishandler", mens en enkelthendelse, så fremt den er kvalifisert nok, kan være en handling hvor en "alvorlig (...) mishandler" en annen.

Det er også antatt i forarbeider, rettspraksis og juridisk teori at § 282 både er egnet til å ramme flere, men mindre alvorlige hendelser, og færre, men mer alvorlige hendelser, herunder blant annet en enkelt hendelse såfremt alvorligheten er stor nok.

I foreliggende sak er det ingen tvil om at den handling Peder gjennomfører, er svært alvorlig.

Kommentert [L60]: Enig i konklusjonen, og i de momenter som vektlegges., men hensett til tidligere drøftelsen fremstår det noe inkonsekvent når det her ses helt bort fra betydningen av affekt.

Kommentert [L61]: Flott observert.

Allerede det faktum at den er å regne som en grov kroppsskade, gjør det helt klart at denne handlingen er "alvorlig".

Handlingen bærer likevel ikke preg av å være en slik handling som omfattes av § 282.

Typiske handlinger som omfattes av § 282 er forhold som skjer i hjemmet, gjerne hvor en fysisk overlegen far mishandler sine barn gjennom avstraffelser eller lignende.

Det at Peder her stormer inn i huset, og knivstikker Niels, synes, uansett hvor alvorlig hendelsen er, ikke å være en handling som kan betegnes som "mishandler".

Når lovgiver likevel i forarbeider har fremhevet at også enkeltstående handlinger kan omfattes av § 282, så synes det å være grunnlag for i dette tilfellet, da som følge av handlingens alvorlighet, å slå fast at Peder "alvorlig (...) mishandler" Niels.

Følgelig er gjerningsbeskrivelsen overtrådt. Det må derfor vurderes hvorvidt Peder har utvist tilstrekkelig skyld. Skyldkravet er forsett, jf. tiltalepost I.

Det er ingen tvil om at Peder med forsett utøver "vold", som "alvorlig (...) mishandler" Niels, jf. også tiltalepost VI. Det er også klart at Peder vet at Niels er hans "slekting i rett oppstigende linje".

Dermed har Peder utvist tilstrekkelig skyld, og det foreligger dermed en kriminalisert gjerning.

Hvorvidt Peder skal dømmes for tiltalepost VII, beror på en konkurrensvurdering, jf. under.

Konkurrensvurdering: Tiltalepost VI og VII

Selv om vurderingene over viser at Peder både objektivt og subjektivt oppfyller straffbarhetskravene etter § 274 første ledd og § 282, må det vurderes hvorvidt det er grunnlag for å straffe for begge disse forhold, eller om det i lys av konkurranselæren er tilstrekkelig å dømme for et av forholdene.

Konkurrenslæren bygger på at man på best mulig måte skal få dekket inn de handlinger gjerningspersonen har foretatt. Dette ligger i det såkalte materielle dekningsprinsipp, samtidig som man skal unngå dobbelstraff.

Av vesentlig betydning i vurderingen er blant annet hvor mange fornærmede det er, hvilke interesser som krenkes, samt hvor langt tid det er mellom de ulike forbrytelsene.

I dette tilfellet er Niels fornærmet under begge tiltaleposter, som bygger på den samme handling, som foretar på akkurat samme tidspunkt. Allerede her er det klart at det ikke vil være riktig å dømme for to selvstendige lovbrudd hva gjelder knivstikkingen.

Det å dømme for både tiltalepost VI og VII, ville medført dobbelstraff.

Følgelig må det vurderes hvorvidt det er riktig å dømme Peder for overtredelse av § 274 første ledd, eller § 282.

Som nevnt under tiltalepost VII, så er § 282 først og fremst rettet mot de saker hvor volden skjer innad i et familieforhold, og hvor det typisk skjer over lengre tid. Isolert sett skiller denne handlingen seg betydelig fra de forhold som § 282 skal ramme direkte.

Selv om lovgiver åpenbart i forarbeidene til straffeloven 2005 fremhever betydningen av å sette fokus på straffbare handlinger innad i familier og i nære relasjoner, så mangler Peders handling det klare preg som omfattes av § 282.

Kommentert [L62]: Eller sagt på en annen måte – forholdets karakter mangler de typiske kjennetegn for familievold, som regelen særlig tar sikte på å ramme.

Kommentert [L63]: Språklig ruskete...

Kommentert [L64]: Konklusjonen er grei, men diskusjonen kunne ha vært bedre strukturert. Det at forarbeidene åpner for at enkeltstående handlinger kan kvalifisere til bruk av § 282, svekker ikke den lanserte innvendingen at dette ikke fremstår som et typisk familievoldstilfelle, som kan tale for en innskrenkende tolkning av straffebudet.

Kommentert [L65]: Fint at denne problemstillingen ses.

Kommentert [L66]: Uttrykket «doppelstraff» er mest kjent fra straffeprosessen, men det benyttes visstnok også i betydningen at man ikke skal straffes for samme feil flere ganger...

Kommentert [L67]: At man ved én og samme handling overtrer flere straffebud, mot den samme fornærmede, er ikke i seg selv problematisk. Spørsmålet er om man ved anvendelsen av straffebud nummer 2 dekker noe mer av handlingens grovhet, eller dekker flere straffverdige elementer. I dette tilfellet er nettopp familieelementet i § 282 en slik tilleggsfaktor sammenlignet med § 274, som gir overtredelsen et mer alvorlig preg. Og i forhold til § 282 gir § 274 en tilleggsfaktor ved at den fysiske volden karakteriseres som grov.

Kommentert [L68]: Denne konklusjonen er for svakt begrunnet. Spørsmålet er behandlet i forarbeidene, jf. sensorveiledningen.

På den annen side så er § 282 lex specialis hva gjelder handlinger som skjer innad i familier.

Kommentert [L69]: Riktig.

Også her må derimot det moment at handlingen skiller seg fra lovgivers begrunnelse for regelen, være av betydning.

Handlingen bærer preg av å være impulsiv og spontan. Selv om den er et resultat av Niels sin allerede voldelige oppførsel overfor Samuel og forholdene i hjemmet slik sett, så er handlingen å være i kjerneområdet for de tilfeller som omfattes av § 274 første ledd, da den overraskende og brutale volden som skal rammes av § 274 første ledd.

Samtidig vil man på best mulig måte få dekket inn den handlingen Peder har gjort seg skyldig i, gjennom anvendelse av § 274 første ledd.

Dette fordi man her får frem at det er tale om en grov kroppsskade, at den bærer preg av overfall, samtidig som det er brukt kniv under angrepet. Dette er vesentlige forhold knyttet til handlingen som ikke vil dekkes dersom den skal bli dømt etter § 282.

Av betydning generelt i konkurransvurderingen, er også det faktum at strafferammen i § 274 første ledd er høyere enn § 282. For å få dekket inn handlingens alvor, er det derfor naturlig å anvende § 274 første ledd.

Kommentert [L70]: Viktig poeng.

Det at Peder har forsett om å påføre Niels en grov kroppsskade, jf. tiltalepost VI, viser også at han har et subjektivt overskudd som ikke vil rammes dersom forholdet dekkes av § 282. Også dette taler for at § 274 første ledd skal anvendes.

I lys av disse konkurransvurderingene, så vil det være riktig å la den grove kroppsskaden Peder påfører Niels etter § 274 første ledd konsumere domfellelsen av § 282.

Kommentert [L71]: Konklusjonen blir da frifinnelse for denne posten. En grei konklusjon, selv om jeg ville ha benyttet begge i konkurrans. Men som vist over treffer ikke kandidaten helt spikeren på hodet når den rettslige problemstillingen om konkurrans presenteres.

Følgelig må Peders forsvarer få medhold i anførselen om at det var feil å ta ut tiltale for § 282.

Kommentert [L72]: SLUTTKOMMENTAR: Alt i alt en solid drøftelse, hvor kandidaten ser og behandler de fleste problemstillinger på en god måte. Det som trekker opp er bruken av rettskilder, og særlig rettspraksis, selv noen av dommene gjengis upresist. Kandidaten viser dessuten god forståelse for sentrale emner som forsettslæren, nødrettsbestemmelsen og dekningsprinsippet. Under bedømmelsen må det også ses hen til at det er levert en omfattende og grundig besvarelse på nokså kort tid (6 timer).

En besvarelse trenger slettes ikke å være feilfri eller uttømmende for at man skal kunne score høyt på karakterskalaen. De kritiske merknadene mine har som formål å vise hvordan dette kunne vært gjort enda bedre. Særlig vil jeg peke på at besvarelsen fremstår som noe ordrik og lang. Noen av drøftelsene dras ut uten at det tilføres så mange nye momenter. Besvarelsen kunne derfor med fordel ha vært strammet inn for å heve kvaliteten noen hakk.

Jørn-Lasse Refsnes